

Verdiepend onderzoek Waterschappen

In december 2022 voerde Citisens een onderzoek uit voor Circus in Town, over de onderwerpen die Nederlanders belangrijk vinden tijdens de waterschapsverkiezingen in maart 2023. Als aanvulling op dit onderzoek is een extra vragenlijst uitgezet, waarbij invullers de mogelijkheid kregen om een toelichting te geven bij hun keuzes. De antwoorden op deze vragen leest u in deze rapportage.

73% van de Nederlanders maken zich zorgen over het vaker voorkomen van extreem weer

Datum
31 januari 2023

Respondenten
7.529

In opdracht van
Circus in Town

In deze rapportage

INHOUDSOPGAVE

Aanleiding onderzoek	3
Belangrijkste resultaten	5
1) Extreem weer	5
2) Waterschapsverkiezingen	5
3) Zes dilemma's.....	6
4) Kennis van de waterschappen	8
Resultaten panelonderzoek	9
Onderzoeksverantwoording	30

Aanleiding onderzoek

HOOFDSTUK 1

Onderzoek voor de Unie van Waterschappen

In december 2022 voerde Citisens voor Circus in Town een onderzoek uit naar de thema's die Nederlanders belangrijk vinden tijdens de waterschapsverkiezingen. Dit onderzoek focuste op de drie actuele thema's rondom de waterschapsverkiezingen: de gevolgen van extreem weer, de invloed van water op de inrichting van Nederland en de zuivering van het afvalwater. Binnen deze drie thema's vallen zes dilemma's:

1. Hogere dijken of zelf wijken?
2. Vooraf investeren of achteraf repareren?
3. Overal bouwen of rekening houden?
4. Alleen veiligheid of ook vermaak?
5. Super schoon of schoon genoeg?
6. Gedrag of belasting aanpassen?

Als aanvulling op het onderzoek van december 2022 is een extra vragenlijst uitgezet waarbij invullers de mogelijkheid hebben om een toelichting te geven, om meer context te bieden aan de antwoorden die Nederlanders kiezen bij deze dilemma's.

7.529 respondenten

De vragenlijst werd uitgezet onder het panel van Citisens, een groep van 62.000 Nederlanders die iedere maand hun mening geven over een actueel onderwerp. Deze groep panelleden is verdeeld over heel Nederland. Een willekeurige selectie van het Citisens panel ontving via e-mail een uitnodiging voor dit onderzoek op 20 januari 2023. Op 27 januari 2023 is het onderzoek gesloten.

Uiteindelijk hebben de antwoorden van 7.529 panelleden die deelnamen aan het onderzoek geleid tot de inzichten die u leest in dit rapport. De resultaten zijn gewogen op leeftijd, geslacht, provincie en stedelijkheid en zijn op deze aspecten representatief voor de inwoners van Nederland. De verdeling over de verschillende waterschappen vindt u aan het eind van dit rapport. De respons per waterschap ligt voor ieder waterschap, behalve Noorderzijlvest, boven de 100 deelnemers. Dit houdt in dat er vergelijkingen kunnen worden gemaakt tussen de verschillende waterschappen, maar dat de resultaten per

waterschap niet representatief zijn voor de gehele bevolking van dat waterschap. Een tabellenbijlage met de antwoorden uitgesplitst per waterschap wordt apart aangeleverd. Daarnaast ontvangt u ook een tabellenbijlage met de antwoorden van de gehele groep deelnemers en een integrale uitdraai van de open antwoorden. Verdere toelichting op het aantal respondenten en de analyse leest u in de onderzoeksverantwoording.

Belangrijkste resultaten

HOOFDSTUK 2

Dit hoofdstuk bevat de belangrijkste resultaten zoals weergegeven in de analyse van dit rapport, op basis van de invullers van heel Nederland. Daarnaast worden opvallende resultaten op basis van uitsplitsingen naar waterschap, leeftijd en geslacht in dit hoofdstuk uitgelicht.

1) Extreem weer

- Meer dan de helft van de Nederlanders hebben geen last gehad van de hevige regenval in januari 2023. Nederlanders die hier wel last van hadden, hadden het vaakst last van lekkage (11%) of een ondergelopen straat (9%). Invullers in Waterschap Brabantse Delta (41%) hebben het meest gemerkt van de regenval.
- Van het extreme weer in de afgelopen 12 maanden hebben Nederlanders meer meegekregen: acht op de tien geeft aan dat zij iets hebben gemerkt van extremere weersomstandigheden in het afgelopen jaar.
- Een meerderheid van de Nederlanders maakt zich zorgen over het vaker voorkomen van extreem weer. Inwoners van Waterschap Rivierenland maken zich het meest zorgen: driekwart van hen geeft aan zich zorgen te maken over het vaker voorkomen van extreem weer. Onder vrouwen zijn de zorgen ook groter (79%) dan onder mannen (66%).
- Hoewel Nederlanders het vaker voorkomen van extreem weer opmerken en zich er zorgen over maken, heeft minder dan de helft voorbereidingen getroffen tegen extreem weer.
- Twee derde van de Nederlanders weet wat de rol is van de waterschappen bij extreem weer. Mannen geven vaker aan deze rol te kennen dan vrouwen (70% ten opzichte van 58%).

2) Waterschapsverkiezingen

- Voor een grote meerderheid heeft het voorkomen van extreme weersomstandigheden geen invloed op of zij gaan stemmen of niet. Bij twee vijfde van de invullers beïnvloed het extreme weer wel hun stemgedrag, zij geven aan dat het extreme weer de kans dat zij gaan stemmen vergroot.

- Nederlanders weten niet zeker welke partij binnen de waterschappen hen het beste vertegenwoordigt: slechts één op de vijf Nederlanders weet welke partij het beste bij hun standpunten over de waterschappen past.
- Oudere Nederlanders zijn meer op de hoogte van de partijen die bij hen passen: een derde van hen weet dit, terwijl dit deel bij invullers van onder de 30 kleiner is (16%).

3) Zes dilemma's

3.1) Hogere dijken of zelf wijken

- Bijna de helft van de Nederlanders geeft liever het water de ruimte, in plaats van hogere dijken te bouwen. Vier op de tien Nederlanders bouwt echter wel graag hogere dijken om het water buiten te houden.
- Voornamelijk inwoners van Waterschap Limburg vinden het belangrijk om water de ruimte te geven: 67% geeft hier voorkeur aan. Bij Waterschap Scheldestromen is dit een stuk lager, daar kiest een derde voor water de ruimte geven.
- Invullers met een hogere opleiding kiezen ook sneller voor water de ruimte geven (53% tegen 34% van de invullers die lager opgeleid zijn en 46% van de invullers die middelbaar opgeleid zijn).

3.2) Vooraf investeren of achteraf repareren

- Nederlanders zijn grotendeels onverdeeld over het dilemma om vooraf te investeren of later de schade te repareren: 95% van de invullers geeft de voorkeur aan vooraf investeren. Ook tussen verschillende groepen zit hier weinig verschil in.

3.3) Overal bouwen of rekening houden

- Ook over rekening houden met het water bij het bouwen van huizen zijn Nederlanders het redelijk eens: acht op de tien Nederlanders vindt dat het water bepaalt waar onze huizen komen, tegenover één op de tien die liever overal bouwt.
- Inwoners uit Waterschap Limburg en Waterschap Rijn en IJssel zijn het vaakst voor water de ruimte geven. Negen op de tien inwoners van deze waterschappen is hier voor. In Waterschap Zuiderzeeland zijn relatief meer inwoners voor overal bouwen: driekwart van hen is voor water de ruimte geven.

- Net als bij dilemma 1 kiezen hoger opgeleiden hier sneller voor water de ruimte geven. 84% van de invullers met een hogere opleiding kiezen hiervoor, tegenover 74% die lager opgeleid zijn en 82% die middelbaar opgeleid zijn.

3.4) Alleen veiligheid of ook vermaak

- Over de keuze tussen de focus op veiligheid, of ook een rol voor recreatie zijn Nederlanders meer verdeeld. Meer dan de helft van de invullers vindt dat een waterschap zich op en langs de dijk alleen moet focussen op veiligheid, tegenover 14% die vindt dat de waterschappen zich ook moeten bezighouden met recreatieve mogelijkheden. Een kwart van de invullers is neutraal.
- Inwoners van Waterschap Vechtstromen en Waterschap Brabantse Delta kozen het vaakst voor een focus op veiligheid (63%), terwijl dit percentage onder inwoners van Waterschap Amstel, Gooi en Vecht het laagst ligt (55%).
- Lager opgeleiden kiezen vaker voor een focus op veiligheid (66%), terwijl hoger opgeleiden vinden dat er ook een rol voor recreatie moet zijn (58% van hen kiest voor alleen veiligheid).

3.5) Gedrag of belasting aanpassen

- Acht op de tien Nederlanders vindt dat wij bewuster om moeten gaan met wat wij door de gootsteen spoelen, tegenover één op de tien die liever extra investeert in zuiveren.
- Inwoners van Hoogheemraadschap Schieland en Krimpenerwaard (85%) en Waterschap Scheldestromen (85%) kiezen het vaakst voor gedrag aanpassen, terwijl inwoners van Waterschap Hunze en Aa's (77%) hier het minste voor voelen.
- Ook geslacht speelt een rol bij dit dilemma: 85% van de vrouwen is voor gedrag aanpassen, tegenover 75% van de mannen.

3.6) Super schoon of schoon genoeg

- Moet ons water super schoon zijn, of is schoon genoeg ook goed? Daar zijn Nederlanders over verdeeld. Twee derde van hen kiest voor super schoon water, tegenover een derde die vindt dat een beetje vervuiling erbij hoort.
- In Hoogheemraadschap Schieland en Krimpenerwaard (64%) en Waterschap Amstel, Gooi en Vecht (63%) kiezen de meeste inwoners voor super schoon, terwijl dit aandeel in Waterschap Vechtstromen (52%) het laagst ligt.
- Jongere Nederlanders gaan vaak voor super schoon: zeven op de tien van hen kiest hiervoor, tegenover zes op de tien invullers boven de 80.

4) Kennis van de waterschappen

- Het is goed gesteld met de kennis over waterbeheer en de waterschappen: acht op de tien invullers waren al bekend met een meerderheid van de feiten waar zij gedurende de vragenlijst naar gevraagd werden.
- Het meest bekende feit is dat huizen kunnen verzakken en schade op kunnen lopen door droogte: 95% van de invullers wist dit voor het invullen van de vragenlijst. Het minst bekend zijn invullers met het opwekken van duurzame energie uit de slib die overblijft na waterzuivering. Hiervan gaf slechts 35% aan dat zij dit al wisten.
- Mannelijke invullers gaven vaker aan al bekend te zijn met de feitjes in de vragenlijst. Bijna de helft van hen liet weten meer dan tien van deze feitjes al te kennen, tegenover vier op de tien vrouwelijke invullers waarbij dit het geval is.
- Oudere invullers hebben ook meer kennis over waterbeheer en de waterschappen: twee derde van hen wist meer dan tien van de genoemde feitjes al. Bij invullers onder de 30 is dit een vijfde.
- Invullers die vaker de kennisvragen met ja konden beantwoorden, laten ook vaker weten van plan zijn te gaan stemmen bij de waterschapsverkiezingen van 2023: 93% van de invullers die tien of meer feiten al kennen geeft aan te gaan stemmen. Bij de invullers die drie of minder feitjes kenden, is dit percentage 43%.

Resultaten panelonderzoek

HOOFDSTUK 3

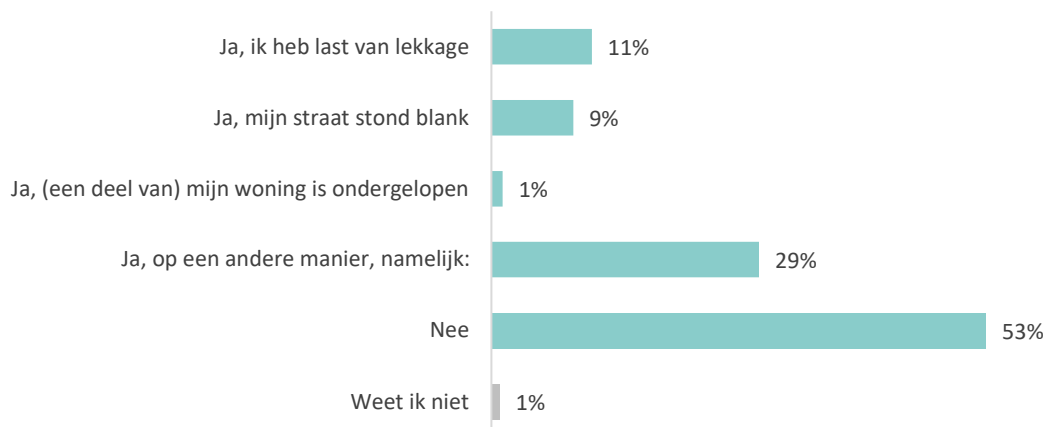
Op de volgende pagina's vindt u de uitkomsten van het onderzoek. Per vraag worden de resultaten van de totale groep respondenten weergegeven. Vanwege routing in de vragenlijst is niet elke vraag gesteld aan alle deelnemers. Per vraag staan dan ook verschillende aantallen invullers genoemd en is, indien van toepassing, aangegeven aan welke groep de vraag is gesteld. Door afronding tellen de weergegeven percentages per vraag niet altijd tot precies 100% op. In het geval van meerkeuzevragen ligt het totaal van de weergegeven percentages daarentegen hoger dan 100%.

Ervaring met extreem weer

In de weken voordat deze vragenlijst werd uitgezet zorgde hevige regenval op meerdere plaatsen voor overlast. Aan invullers is gevraagd of zij hier zelf iets van gemerkt hebben. Voor meer dan de helft is dit niet het geval. Eén op de tien invullers had echter last van lekkage en nog eens één op de tien geeft aan dat hun straat was volgelopen. In de open antwoorden worden ook andere gevolgen van de grote hoeveelheid neerslag genoemd, zoals een hoge waterstand in rivieren en beken, een volgelopen achtertuin of vocht in huis. Invullers in Waterschap Brabantse Delta hadden het meest last van de regenval. Hier gaf slechts 37% van de invullers aan niets gemerkt te hebben van de regenval. Twee vijfde van de invullers uit dit waterschap hadden last van lekkage. Invullers in Waterschap Limburg hebben het minst gemerkt van de hevige regenval. Dit klopt ook met de daadwerkelijke hoeveelheid regen die er in dat gebied viel.

Heb jij in jouw omgeving iets gemerkt van de regenval van de afgelopen week?

Meerkeuze (n = 7.529)

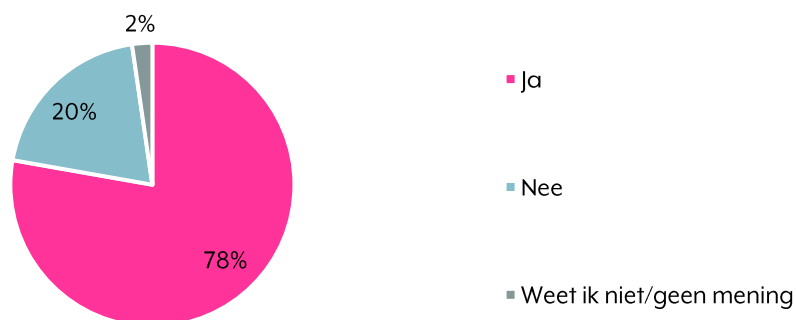

	%
<i>Ja, ik heb last van lekkage</i>	<i>11%</i>
<i>Ja, mijn straat stond blank</i>	<i>9%</i>
<i>Ja, (een deel van) mijn woning is ondergelopen</i>	<i>1%</i>
<i>Ja, op een andere manier, namelijk:</i>	<i>29%</i>
<i>Nee</i>	<i>53%</i>
<i>Weet ik niet</i>	<i>1%</i>

Naast de hevige regenval in januari 2023 kunnen er door klimaatverandering andere extreme weersomstandigheden voorkomen. Het aantal invullers dat gedurende het afgelopen jaar iets heeft gemerkt van het extreme weer in Nederland ligt dan ook hoger: acht op de tien Nederlanders geeft aan dat dit het geval is. Aan invullers is gevraagd om hier een voorbeeld van te geven. Voornamelijk hitte en droogte in de zomer, maar ook de hogere temperaturen in de herfst en winter worden genoemd. Daarnaast noemen invullers storm en windstoten als voorbeelden van extreem weer dat zij hebben meegemaakt. Twee vijfde van de invullers geeft aan niets gemerkt te hebben van extremere weersomstandigheden.

Heb je in de afgelopen 12 maanden iets gemerkt van extreem weer in Nederland?

Enkelkeuze (n = 7.529)

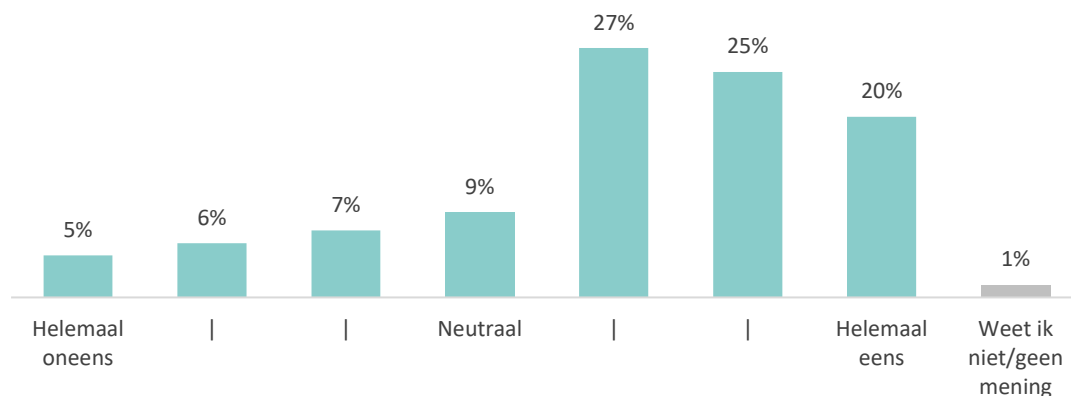
	%
Ja	78%
Nee	20%
Weet ik niet	2%

Bewustzijn over extreem weer

Zeven op de tien Nederlanders maken zich zorgen over het vaker voorkomen van extreem weer, terwijl twee vijfde zich hier geen zorgen over maakt. Eén op de tien invullers is neutraal. Vooral vrouwen zijn meer bezorgd over het vaker voorkomen van extreem weer: acht op de tien vrouwen geeft aan zich hier zorgen over te maken, tegenover twee derde van de mannen. Daarnaast maken stedelingen en hoger opgeleiden zich relatief vaker zorgen over het meer voorkomen van extreem weer.

Wat vind jij? Ik maak mij zorgen over het vaker voorkomen van extreem weer Slider

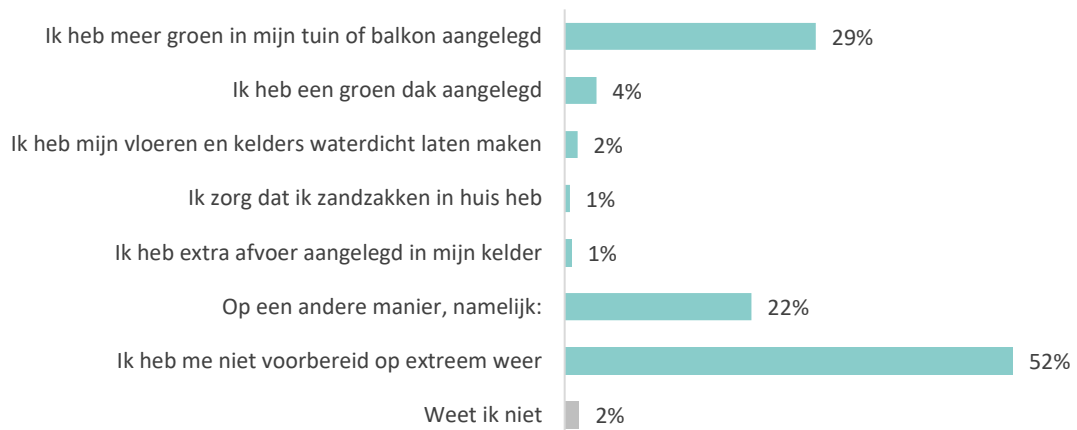
zevenpuntschaal (n = 7.529)

	%
<i>Helemaal oneens</i>	5%
/	6%
/	7%
<i>Neutraal</i>	9%
/	27%
/	25%
<i>Helemaal eens</i>	20%
<i>Weet ik niet/geen mening</i>	1%

Hoewel een meerderheid van de invullers zich zorgen maakt over het vaker voorkomen van extreem weer, heeft slechts ongeveer de helft maatregelen genomen om zich hierop voor te bereiden. Een derde van de invullers heeft meer groen aangelegd in zijn of haar tuin of op het balkon. In de open antwoorden noemen invullers daarnaast uiteenlopende antwoorden, zoals het aanschaffen van een airco of regenton.

Welke maatregelen heb je genomen om je voor te bereiden op extreem weer? Meerkeuze
(n = 7.529)

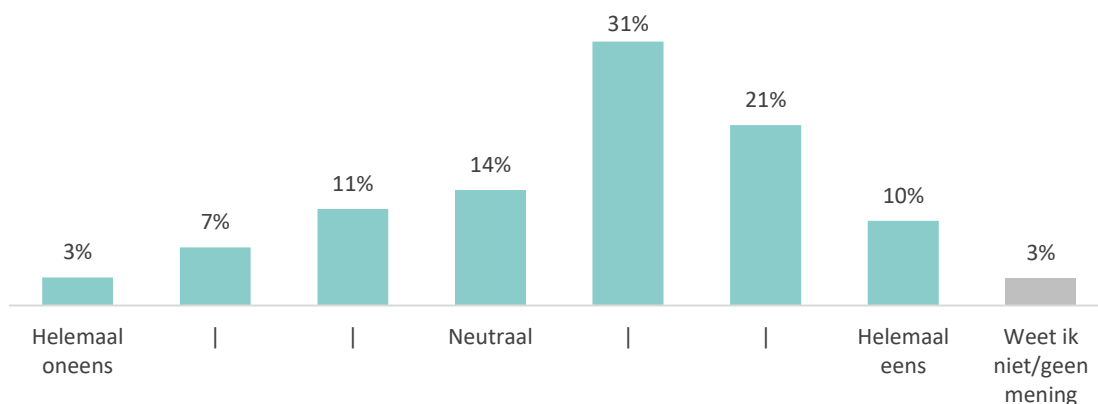

	%
<i>Ik heb meer groen in mijn tuin of balkon aangelegd</i>	29%
<i>Ik heb een groen dak aangelegd</i>	4%
<i>Ik heb mijn vloeren en kelders waterdicht laten maken</i>	2%
<i>Ik zorg dat ik zandzakken in huis heb</i>	1%
<i>Ik heb extra afvoer aangelegd in mijn kelder</i>	1%
<i>Op een andere manier, namelijk:</i>	22%
<i>Ik heb me niet voorbereid op extreem weer</i>	52%
<i>Weet ik niet</i>	2%

Meer dan de helft van de invullers weet wat de rol van de waterschappen is bij extreem weer. Aan hen is gevraagd wat volgens hen de rol van de waterschappen is bij extreem weer. Hierbij noemen invullers voornamelijk het onderhouden en monitoren van dijken en sluizen, maar ook het nemen van maatregelen tegen droogte. Eén op de vijf invullers geeft aan niet te weten wat de rol van de waterschappen is bij extreem weer. 14% is neutraal.

Vooraf inwoners van Wetterskip Fryslan (76%) en Delfland (75%) geven aan te weten wat de rol van de waterschappen bij extreem weer is. Bij inwoners van Waterschap Limburg is dit percentage het laagst (64%). Ook geslacht is een factor bij kennis over de rol van de waterschappen: zeven op de tien mannen geeft aan te weten wat de rol van de waterschappen is bij extreem weer, tegenover zes op de tien vrouwen.

Wat vind jij? Ik weet wat de rol van de waterschappen is bij extreem weer. Slider zevenpuntschaal (n = 7.529)

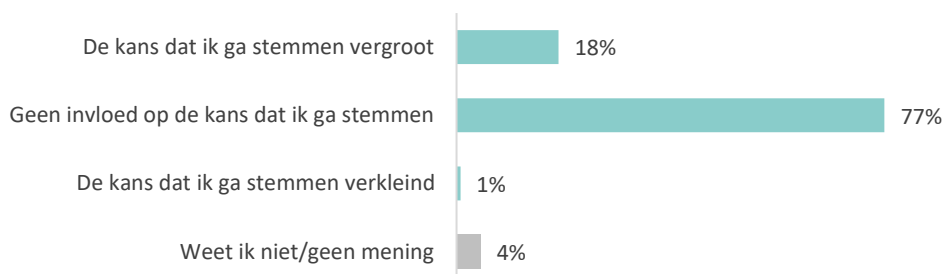

	%
<i>Helemaal oneens</i>	3%
	7%
	11%
<i>Neutraal</i>	14%
	31%
	21%
<i>Helemaal eens</i>	10%
<i>Weet ik niet/geen mening</i>	3%

De waterschapsverkiezingen

Bij een meerderheid van de invullers heeft extreem weer geen invloed op hun stemgedrag: acht op de tien invullers geeft aan dat het extreme weer de kans dat zij gaan stemmen niet verandert. Voor een vijfde van de invullers vergroot het extreme weer de kans dat zij gaan stemmen. Slechts 1% van de invullers is minder geneigd te gaan stemmen door de extreme weersomstandigheden.

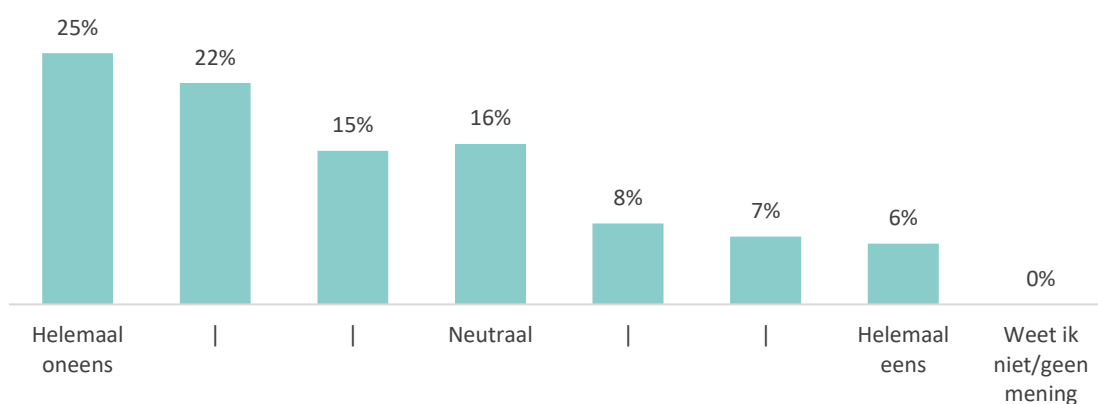
Het extreme weer heeft... Enkelkeuze (n = 7.529)

	%
<i>De kans dat ik ga stemmen vergroot</i>	18%
<i>Geen invloed op de kans dat ik ga stemmen</i>	77%
<i>De kans dat ik ga stemmen verkleind</i>	1%
<i>Weet ik niet/geen mening</i>	4%

Nederlanders zijn niet altijd op de hoogte van hun eigen vertegenwoordiging binnen de waterschappen: slechts één op de vijf geeft aan te weten welke partij binnen de waterschappen het beste bij hun standpunten past. Twee derde van de Nederlanders weet dit niet, terwijl 16% neutraal is. In Wetterskip Fryslan weten relatief veel Nederlanders (36%) welke partijen bij hun passen, terwijl dit bij Waterschap Limburg het laagst ligt (17%). Daarnaast speelt leeftijd een rol. Een derde van de invullers boven de 80 weet welke partij bij hun standpunten past, terwijl dit deel bij invullers van 30 jaar of jonger kleiner is (16%).

Ik weet welke partij het beste bij mijn standpunten over de waterschappen past. Slider zevenpuntschaal (n = 7.529)

	%
<i>Helemaal oneens</i>	25%
	22%
	15%
<i>Neutraal</i>	16%
	8%
	7%
<i>Helemaal eens</i>	6%
<i>Weet ik niet/geen mening</i>	0%

Dilemma 1: hogere dijken of zelf wijken

Nederlanders zijn verdeeld over het dilemma tussen hogere dijken bouwen of zelf verhuizen en het water de ruimte geven, maar een groter deel (47%) heeft een voorkeur

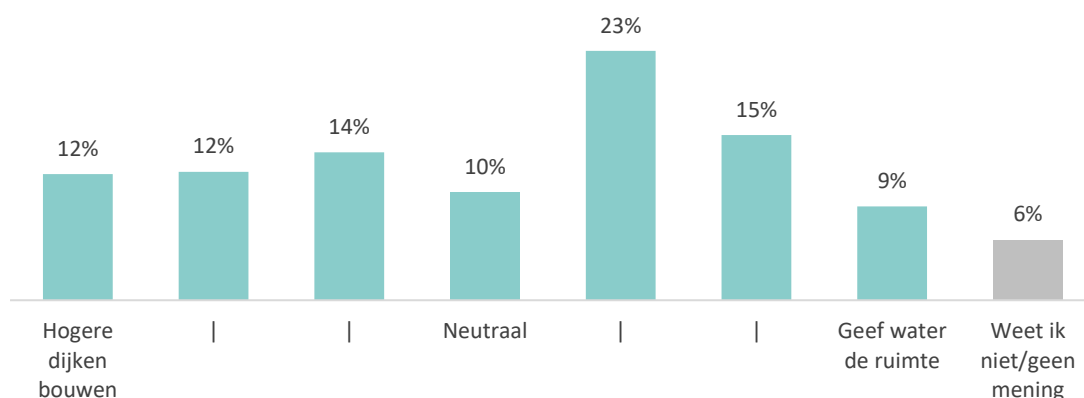

voor het ruimte geven aan water. Vier op de tien Nederlanders bouwen liever hogere dijken. Nog eens één op de tien Nederlanders is neutraal.

Aan invullers met een uitgesproken mening is gevraagd om een toelichting. Invullers die graag hogere dijken bouwen, noemen als reden dat een groot deel van Nederland onder de zeespiegel ligt. Een aantal invullers vindt Nederland een te klein land om delen ervan te kunnen missen. Ook wonen sommige invullers zelf op plekken onder NAP-niveau, waardoor het niet verhogen van de dijken gelijk invloed zou hebben op hun eigen woning.

Invullers die kozen voor ruimte geven aan water geven aan dat het verhogen van dijken op de lange termijn niet houdbaar is, dat het duurder en moeilijker is en dat het grotere risico's met zich meebrengt. Daarnaast vinden sommige invullers dat het beter is om de natuur zijn gang te laten gaan. Ook zien zij ruimte voor water als een buffer in tijden van droogte.

Maak een keuze: liever hogere dijken bouwen of zelf verhuizen en het water de ruimte geven? *Slider zevenpuntschaal (n = 7.529)*

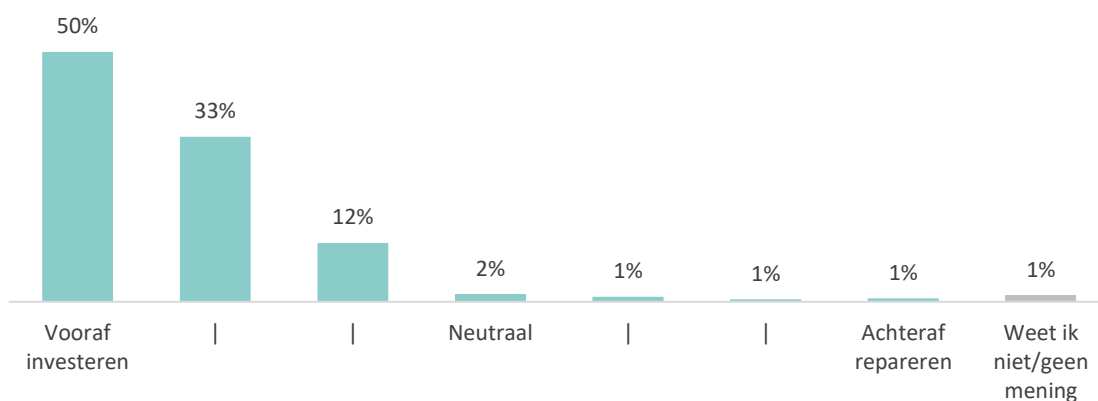
	%
<i>Hogere dijken bouwen</i>	12%
	12%
	14%
<i>Neutraal</i>	10%
	23%
	15%
<i>Geef water de ruimte</i>	9%
<i>Weet ik niet/geen mening</i>	6%

Dilemma 2: vooraf investeren of achteraf repareren

Minder verdeeld zijn Nederlanders over het dilemma om vooraf te investeren of de schade te repareren als deze er is: 95% heeft hierbij een voorkeur voor vooraf investeren. Als toelichting noemen invullers dat het hoge kosten op een later moment scheelt en dat het beter is om te voorkomen dan te genezen.

Invullers die wel kiezen voor achteraf de schade repareren, denken dat deze schade er sowieso komt en dat er niet op elk risico kan worden geanticipeerd. Hoge investeringen vinden zij daarom zonde van het geld omdat ze wellicht overbodig gaan blijken. Ook denken sommige invullers dat de uiteindelijke schade mee zal vallen en dat er geen reden is voor paniek.

Maak een keuze: liever nu investeren in oplossingen om schade door droogte en wateroverlast te voorkomen of de schade repareren als deze er is? Slider zevenpuntschaal
(n = 7.529)

	%
<i>Vooraf investeren</i>	50%
	33%
	12%
<i>Neutraal</i>	2%
	1%
	1%
<i>Achteraf repareren</i>	1%
<i>Weet ik niet/geen mening</i>	1%

Dilemma 3: overal bouwen of rekening houden

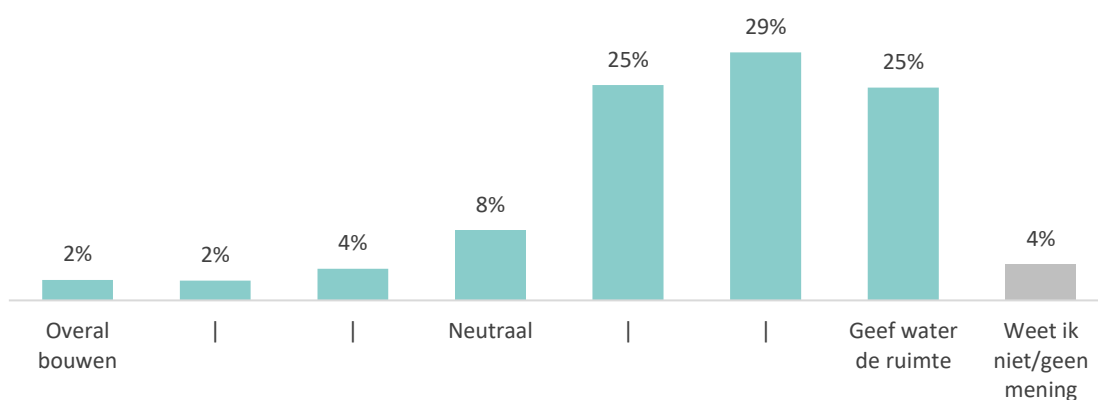
Ook over het derde dilemma zijn Nederlanders relatief eensgezind: acht op de tien Nederlanders vindt dat het water moet bepalen waar onze huizen komen, tegenover één op de tien die dit liever andersom ziet.

Invullers die kiezen voor het water de ruimte geven, geven als toelichting dat het water zelf toch wel een weg vindt en niet altijd te sturen is. Zij vinden het daarom niet verantwoord om nog te bouwen op plekken die gevoelig zijn voor overstromingen. Op de lange termijn zijn de risico's hiervan te groot, denken zij.

Voor invullers die kiezen voor overal bouwen, is het tekort aan woningen een belangrijke reden. Nederland is volgens hen te klein om te beperken waar gebouwd kan worden. Met de technologie van nu moet het mogelijk zijn om huizen te bouwen op een veilige manier, is daarnaast een veelgenoemd argument.

Vooraf inwoners van Waterschap Limburg (90%) en Waterschap Rijn en IJssel (90%) zijn voor water de ruimte geven, terwijl inwoners van Waterschap Zuiderzeeland hier juist het minst voor kiezen (74%).

Bepaalt het water waar onze huizen komen, of bepalen onze huizen waar het water mag komen? Slider zevenpuntschaal (n = 7.529)

	%
<i>Overall bouwen</i>	2%
	2%
	4%
<i>Neutraal</i>	8%
	25%
	29%
<i>Geef water de ruimte</i>	25%
<i>Weet ik niet/geen mening</i>	4%

Dilemma 4: alleen veiligheid of ook vermaak

Over het vierde dilemma zijn Nederlanders meer verdeeld. Toch vindt meer dan de helft van de invullers dat een waterschap zich op en langs de dijk alleen moet focussen op

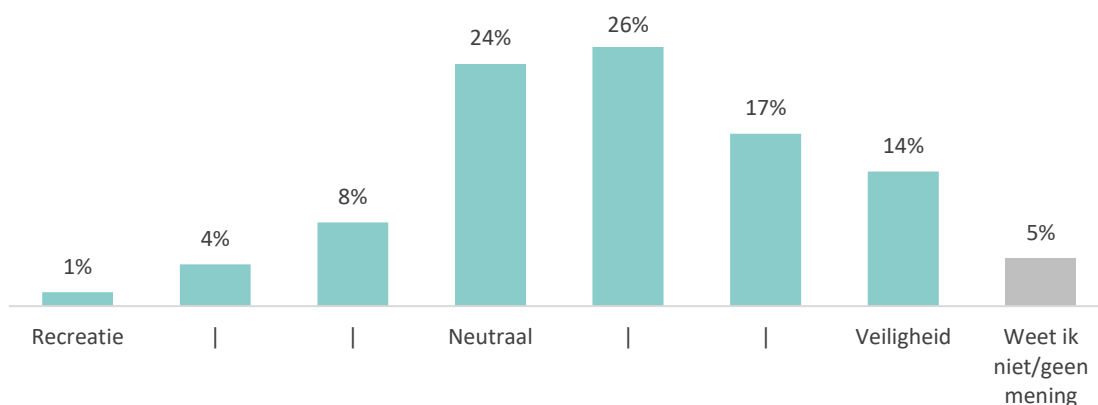
veiligheid. 14% geeft aan dat een waterschap zich ook moet bezighouden met recreatieve mogelijkheden. Een kwart van de invullers is neutraal.

Invullers die zich aan de uiteinden van de schuifbalk hebben geplaatst is om een toelichting gevraagd. Invullers die vinden dat de focus op veiligheid moet zijn, noemen als reden dat veiligheid een kerntaak van de waterschappen is. Er zijn andere organisaties die verantwoordelijk zijn voor recreatieve mogelijkheden. De kennis en middelen van de waterschappen liggen bij het waarborgen van de veiligheid. Daarnaast vinden invullers dat veiligheid altijd prioriteit moet hebben.

Invullers die kozen voor recreatie, geven aan dat veiligheid en recreatie gecombineerd kunnen worden. Sommige invullers vinden dat dit efficiënter is. Daarnaast denken invullers dat recreatie op en rondom het water kan zorgen voor meer waardering voor de natuur en voor de werkzaamheden van de waterschappen. Ook vinden zij ruimte voor recreatie belangrijk voor de samenleving.

Inwoners van Waterschap Vechtstromen en Waterschap Brabantse Delta kozen het vaakst voor een focus op veiligheid (63%), terwijl dit percentage onder inwoners van Waterschap Amstel, Gooi en Vecht het laagst ligt (55%).

Moet een waterschap zich bezighouden met recreatieve mogelijkheden (zoals wandelen, fietsen, watersporten) op en langs de dijk of alleen focussen op veiligheid? Slider zevenpuntschaal (n = 7.529)

	%
<i>Recreatie</i>	1%
	4%
	8%
<i>Neutraal</i>	24%
	26%
	17%
<i>Veiligheid</i>	14%
<i>Weet ik niet/geen mening</i>	5%

Dilemma 5: gedrag aanpassen of belasting aanpassen

Acht op de tien Nederlanders vindt dat wij bewuster om moeten gaan met wat we door de gootsteen spoelen, tegenover één op de tien die vindt dat we moeten investeren in extra zuiveren. Nog eens een tiende is neutraal.

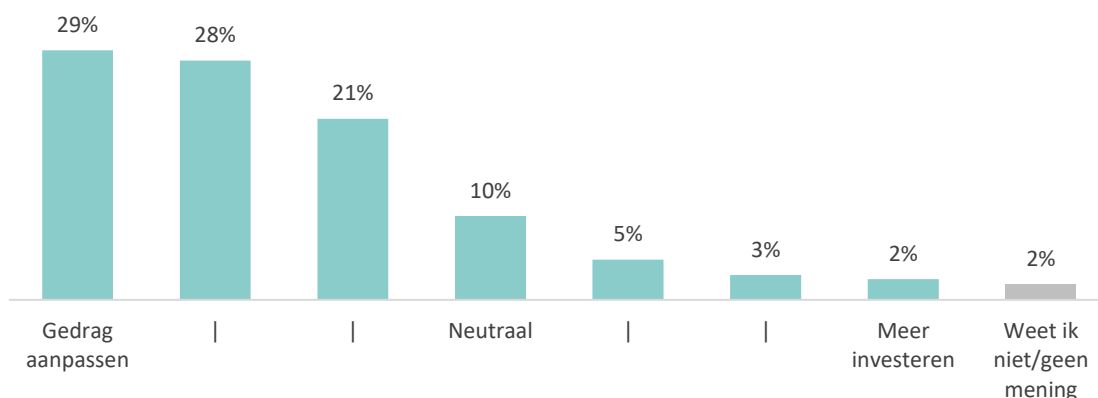
Invullers die kozen voor gedrag aanpassen, geven aan dat dit de goedkopere manier is en op de lange termijn de meest effectieve. Invullers vinden dat er meer bewustwording mag zijn over het gebruik van water en dat Nederlanders verantwoordelijkheid moeten nemen. Daarnaast vinden zij voorkomen beter dan genezen en noemen zij dat het beter is voor het milieu.

Aan de andere kant hebben sommige invullers er geen vertrouwen in dat het gaat lukken om Nederlanders bewust om te laten gaan met wat zij door de gootsteen spoelen, of dat dit niet genoeg zal zijn. Zij vinden investeren daarom een realistische optie die meer zekerheid biedt.

Inwoners van Hoogheemraadschap Schieland en Krimpenerwaard (85%) en Waterschap Scheldestromen (85%) kiezen het vaakst voor bewuster omgaan met wat we door de gootsteen spoelen, terwijl inwoners van Waterschap Hunze en Aa's (77%) hier het minste voor voelen. Ook geslacht speelt een rol bij dit dilemma: 85% van de vrouwen is voor gedrag aanpassen, tegenover 75% van de mannen.

Moeten Nederlanders bewuster omgaan met wat we door de gootsteen spoelen, of moeten de waterschappen meer belastinggeld investeren in het zuiveren van water?

Slider zevenpuntschaal (n = 7.529)

	%
<i>Gedrag aanpassen</i>	29%
	28%
	21%
<i>Neutraal</i>	10%
	5%
	3%
<i>Meer investeren</i>	2%
<i>Weet ik niet/geen mening</i>	2%

Dilemma 6: super schoon water of schoon genoeg

Nederlanders hechten waarde aan schoon water: twee derde van de Nederlanders kiest voor super schoon water voor mens, plant en dier, tegenover een derde die vindt dat een beetje vervuiling erbij hoort. Een tiende geeft aan neutraal te zijn.

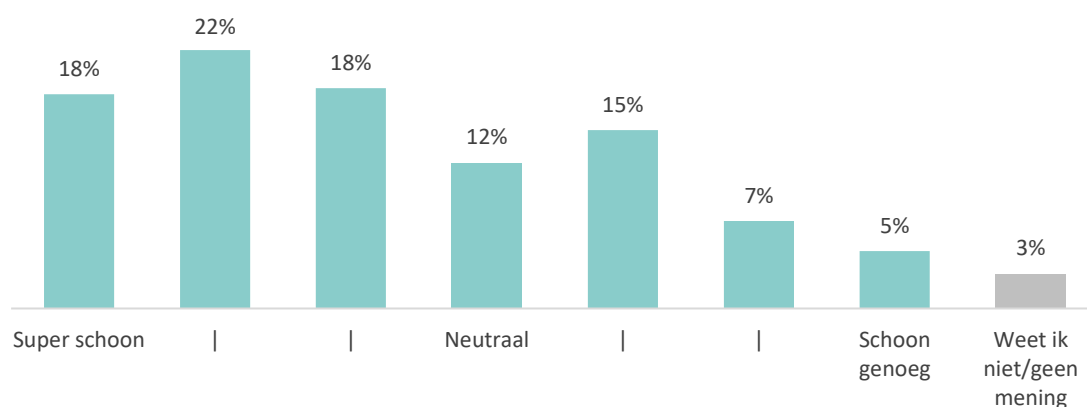
Nederlanders met een voorkeur voor super schoon water vinden dit belangrijk voor de gezondheid van mens en dier en voor het milieu en de biodiversiteit. Ook geven zij aan dat we zelf verantwoordelijk zijn voor de vervuiling en het daarom zelf op moeten ruimen. Daarnaast vinden zij dat het een goed streven is om voor het maximale te gaan.

Nederlanders die kiezen voor schoon genoeg noemen als argument dat helemaal schoon water (bijna) niet mogelijk is en daarnaast erg veel geld kost. Ook vinden sommigen dat een beetje vervuiling natuurlijk is en beter voor onze weerstand. Daarnaast maakt het voor een deel van hen uit over welk water het gaat: drinkwater behoort super schoon te zijn, maar water om de wc door te spoelen mag ook minder schoon zijn. Zij vinden het zonde dat hier drinkwater voor wordt gebruikt.

In Hoogheemraadschap Schieland en Krimpenerwaard (64%) en Waterschap Amstel, Gooi en Vecht (63%) kiezen de meeste inwoners voor super schoon, terwijl dit in Waterschap Vechtstromen (52%) de minste inwoners zijn. Bij dit dilemma zit ook verschil tussen leeftijdsgroepen: zeven op de tien invullers onder de 30 gaat voor super schoon, tegenover zes op de tien invullers van 80 jaar en ouder.

Moeten we zorgen voor super schoon water voor mens, plant en dier of hoort een beetje vervuiling er tegenwoordig bij? Slider zevenpuntschaal (n = 7.529)

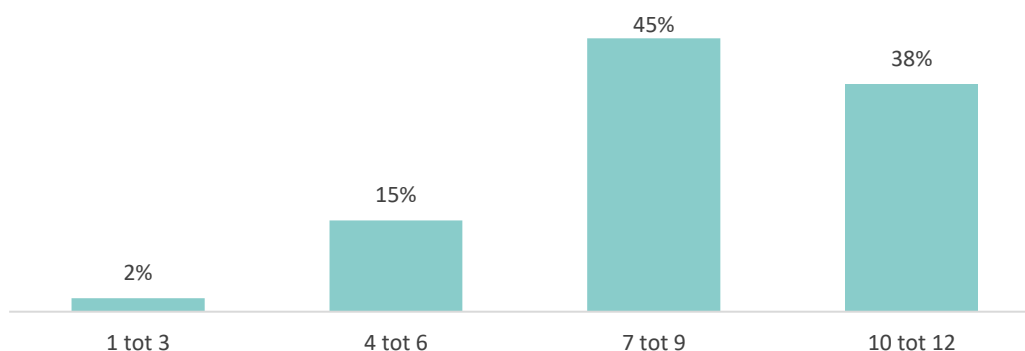
	%
<i>Super schoon</i>	18%
	22%
	18%
<i>Neutraal</i>	12%
	15%
	7%
<i>Schoon genoeg</i>	5%
<i>Weet ik niet/geen mening</i>	3%

Kennis over de waterschappen

Gedurende het onderzoek zijn een aantal vragen gesteld om de kennis van invullers over de waterschappen en water in Nederland te peilen. Deze vragen begonnen met 'wist je dat...', gevolgd door een feit over de waterschappen en waterbeheer in Nederland. Invullers konden aangeven of zij al bekend waren met dit feit, of niet. Het lijkt goed gesteld met de kennis van Nederlanders over de waterschappen: acht op de tien invullers antwoorde op meer dan de helft van de kennisvragen dat zij al bekend waren met deze informatie. Hierbij moet wel de kanttekening worden geplaatst dat invullers wellicht druk voelden om aan te geven dat zij iets al wisten, ook wanneer dit niet (geheel) zo was.

Mannelijke invullers geven vaker aan dat zij al bekend waren met een feit: bijna de helft heeft vaker dan tien keer ja geantwoord, tegenover vier op de tien vrouwelijke invullers waarbij dit het geval is. Ook oudere invullers hebben meer kennis over waterbeheer en de waterschappen. Bij invullers ouder dan 80 heeft twee derde bij meer dan tien vragen ja geantwoord, tegenover een vijfde van de invullers onder de 30.

Aantal keer ja op kennisvragen. (n = 7.529)

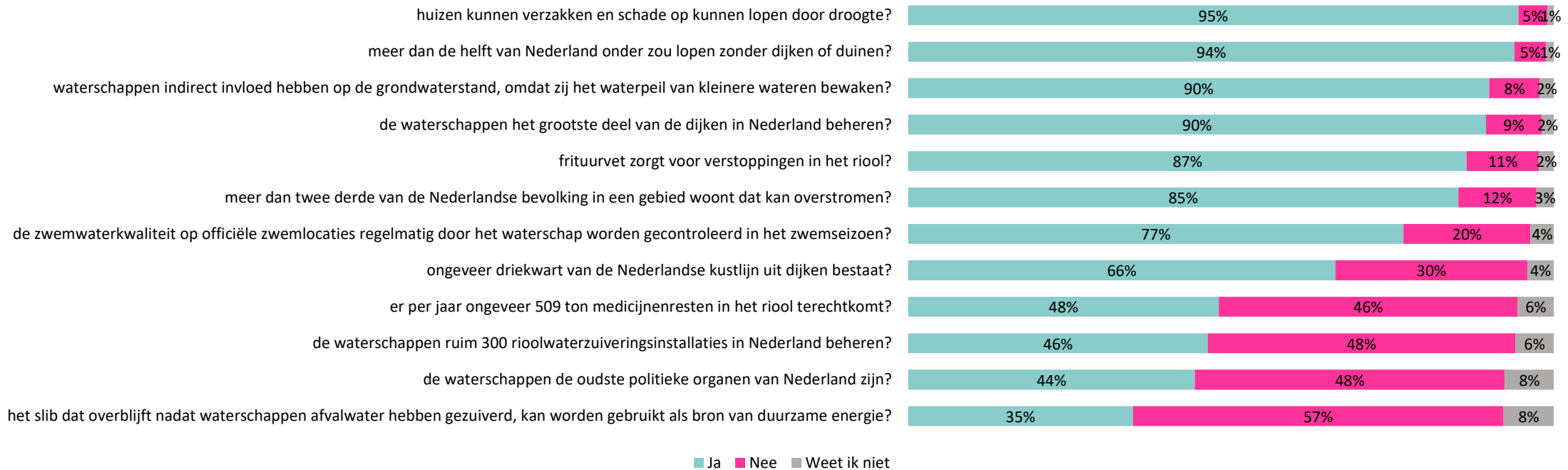
	%
<i>1 tot 3</i>	2%
<i>4 tot 6</i>	15%
<i>7 tot 9</i>	45%
<i>10 tot 12</i>	38%

Toch zijn er een aantal feiten waarbij een groter percentage van de invullers aangeeft dat zij hier nog niet van op de hoogte waren. Zo wist bijna de helft van de invullers niet dat de

waterschappen de oudste politieke organen van Nederland zijn. Ook met andere informatie, zoals dat de slib die overblijft na het zuiveren van water kan worden gebruikt voor duurzame energie, waren invullers minder bekend. Aan de andere kant zijn invullers wel vaker bekend met informatie die zij waarschijnlijk vaker tegenkomen in het dagelijkse leven, zoals dat huizen schade kunnen oplopen door droogte en dat frituurvet kan zorgen voor verstoppingen in het riool.

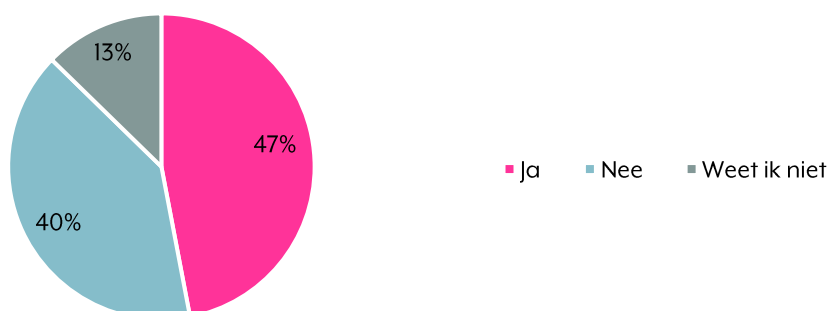
Wist je dat... Enkelkeuze (n = 7.529)

	Ja	Nee	Weet ik niet
<i>de waterschappen de oudste politieke organen van Nederland zijn?</i>	44%	48%	8%
<i>meer dan twee derde van de Nederlandse bevolking in een gebied woont dat kan overstromen?</i>	85%	12%	3%
<i>huizen kunnen verzakken en schade op kunnen lopen door droogte?</i>	95%	5%	1%
<i>waterschappen indirect invloed hebben op de grondwaterstand, omdat zij het waterpeil van kleinere wateren bewaken?</i>	90%	8%	2%
<i>meer dan de helft van Nederland onder zou lopen zonder dijken of duinen?</i>	94%	5%	1%
<i>de waterschappen het grootste deel van de dijken in Nederland beheren?</i>	90%	9%	2%
<i>ongeveer driekwart van de Nederlandse kustlijn uit dijken bestaat?</i>	66%	30%	4%
<i>de zwemwaterkwaliteit op officiële zwemlocaties regelmatig door het waterschap worden gecontroleerd in het zwemseizoen (1 mei – 1 oktober)?</i>	77%	20%	4%
<i>er per jaar ongeveer 509 ton medicijnenresten in het riool terechtkomt?</i>	48%	46%	6%
<i>de waterschappen ruim 300 rioolwaterzuiveringsinstallaties in Nederland beheren?</i>	46%	48%	6%
<i>het slib dat overblijft nadat waterschappen afvalwater hebben gezuiverd, kan worden gebruikt als bron van duurzame energie?</i>	35%	57%	8%
<i>frituurvet zorgt voor verstoppingen in het riool?</i>	87%	11%	2%

Tot slot is aan invullers gevraagd of zij zelf boven NAP wonen. Voor bijna de helft is dit het geval, tegenover twee vijfde die niet boven NAP woont. Eén op de tien invullers weet niet of zij zelf boven NAP wonen.

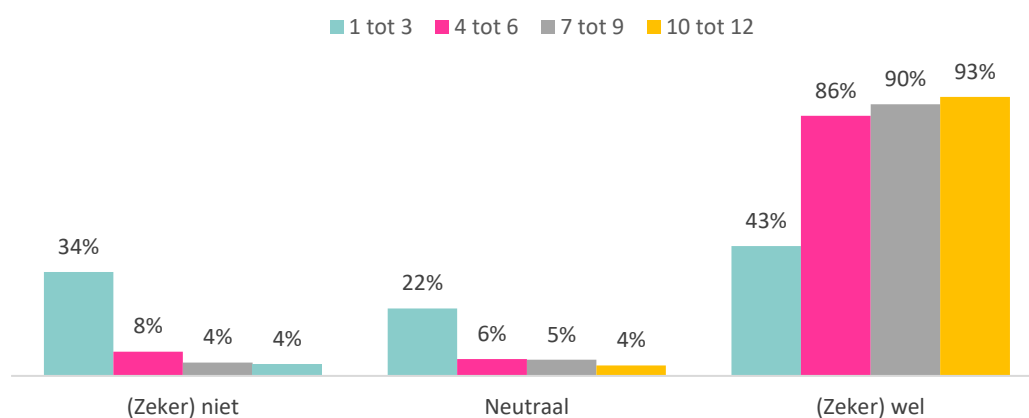
Woon je zelf boven Normaal Amsterdams Peil (NAP)? Enkelkeuze (n = 7.529)

Kennis en de verkiezingen

Van de 7.529 invullers van dit onderzoek, vulden 3.366 ook het vorige onderzoek over de waterschappen in. In dat onderzoek werd de vraag gesteld of invullers van plan zijn te gaan stemmen. Door dit te koppelen aan de resultaten van het verdiepende onderzoek, kunnen we zien dat invullers die vaker ja antwoorden op kennisvragen, ook vaker aangeven te gaan stemmen. Van de invullers die tien of meer feiten uit de vragenlijst al wisten, is een grote meerderheid van plan te gaan stemmen. Bij invullers die minder kennis hebben over water en de waterschappen ligt dit een stuk lager: twee vijfde van hen is van plan te gaan stemmen. Dit is echter een indicatie, omdat de n voor het aantal invullers die drie of minder kennisvragen met ja hebben beantwoord erg laag is (58). Ook moet bij de vraag of invullers van plan zijn te gaan stemmen rekening gehouden worden met het geven van een sociaal wenselijk antwoord.

Op 15 maart 2023 zijn de waterschapsverkiezingen. Ga je stemmen? Slider zevenpuntschaal, uitgesplitst naar kennis. (n = 3.366)

	<i>(Zeker) niet</i>	<i>Neutraal</i>	<i>(Zeker) wel</i>
<i>1 tot 3 kennisvragen</i>	34%	22%	43%
<i>4 tot 6 kennisvragen</i>	8%	6%	86%
<i>7 tot 9 kennisvragen</i>	4%	5%	90%
<i>10 tot 12 kennisvragen</i>	4%	4%	93%

De toekomst van water

Tot slot is aan invullers gevraagd hoe zij naar de toekomst van water in Nederland kijken. 4938 invullers hebben van deze mogelijkheid gebruik gemaakt. Een deel van de invullers staat positief tegenover de toekomst van het water in Nederland. Zij hebben vertrouwen in de waterschappen en de kennis en middelen die Nederland heeft. Invullers denken daarnaast dat technologie en aanpassingen in gedrag ervoor kunnen zorgen dat Nederlanders droge voeten houden.

Aan de andere kant zijn sommige invullers ook bezorgder. Zij maken zich zorgen dat er een tekort aan (drink)water gaat zijn, maar ook dat er in de toekomst meer overstromingen plaats gaan vinden. Een deel denkt dat Nederland uiteindelijk weer deels onder water zal komen te staan. Sommige invullers verwachten dat veel Nederlanders gaan moeten verhuizen naar hoger gelegen delen van het land of naar het buitenland.

Onderzoeksverantwoording

HOOFDSTUK 4

De vragenlijst voor dit onderzoek is opgesteld in samenwerking met Circus in Town. Het onderzoek is verspreid onder een willekeurige selectie van het Citisens panel door middel van een uitnodiging via e-mail. De vragenlijst werd in totaal 7.529 keer ingevuld. In tabel 1 vindt u een overzicht van het aantal invullers per waterschap.

De resultaten in dit onderzoek zijn gewogen op leeftijd, geslacht, provincie en stedelijkheid en zijn op deze aspecten representatief voor de inwoners van Nederland. Tabel 2 tot en met 5 geven de gehanteerde percentages voor deze weging weer. Hieruit blijkt dat er een oververtegenwoordiging is van oudere leeftijdsgroepen onder de invullers van dit onderzoek. Daarnaast is het onderzoek relatief vaak ingevuld door mannen.

Voor de in deze rapportage getoonde resultaten geldt een foutmarge van 5% met een betrouwbaarheidsinterval van 95%.

Tabel 1: Verdeling over de waterschappen (n = 7.529)

	Aantal	Percentage
<i>Hoogheemraadschap De Stichtste Rijnlanden</i>	432	5,7%
<i>Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier</i>	458	6,1%
<i>Hoogheemraadschap van Delfland</i>	337	4,5%
<i>Hoogheemraadschap van Rijnland</i>	753	10,0%
<i>Hoogheemraadschap van Schieland en Krimpenerwaard</i>	212	2,8%
<i>Waterschap Aa en Maas</i>	237	3,1%
<i>Waterschap Amstel Gooi en Vecht</i>	434	5,8%
<i>Waterschap Brabantse Delta</i>	391	5,2%
<i>Waterschap De Dommel</i>	348	4,6%
<i>Waterschap Drents Overijsselse Delta</i>	467	6,2%
<i>Waterschap Hollandse Delta</i>	195	2,6%
<i>Waterschap Hunze en Aa's</i>	295	3,9%
<i>Waterschap Limburg</i>	298	4,0%
<i>Waterschap Noorderzijlvest</i>	37	0,5%
<i>Waterschap Rijn en IJssel</i>	290	3,9%
<i>Waterschap Rivierenland</i>	449	6,0%
<i>Waterschap Scheldestromen</i>	259	3,4%
<i>Waterschap Vallei en Veluwe</i>	433	5,8%
<i>Waterschap Vechtstromen</i>	364	4,8%
<i>Waterschap Zuiderzeeland</i>	347	4,6%
<i>Wetterskip Fryslân</i>	241	3,2%
<i>Onbekend</i>	168	2,2%

Tabel 2: Verdeling leeftijd en percentages gebruikt voor weging (n = 5.729)

	% invullers	% Nederland
<i>Jonger dan 20 jaar</i>	0,2%	21,9%
<i>20 tot 40 jaar</i>	9,0%	24,9%
<i>40 tot 65 jaar</i>	48,9%	33,9%
<i>65 tot 80 jaar</i>	39,5%	14,6%
<i>Ouder dan 80 jaar</i>	1,9%	4,7%

Tabel 3: Verdeling geslacht en percentages gebruikt voor weging (n = 5.729)

	% invullers	% Nederland
<i>Man</i>	67,5%	49,7%
<i>Vrouw</i>	32,0%	50,3%

Tabel 4: Verdeling provincie en percentages gebruikt voor weging (n = 7.529)

	% invullers	% Nederland
<i>Drenthe</i>	4,9%	2,8%
<i>Flevoland</i>	4,6%	2,4%
<i>Friesland</i>	3,2%	3,7%
<i>Gelderland</i>	12,4%	12,0%
<i>Groningen</i>	2,2%	3,4%
<i>Limburg</i>	4,0%	6,4%
<i>Noord-Brabant</i>	13,2%	14,7%
<i>Noord-Holland</i>	13,6%	16,5%
<i>Overijssel</i>	8,4%	6,7%
<i>Utrecht</i>	8,9%	7,8%
<i>Zeeland</i>	3,4%	2,2%
<i>Zuid-Holland</i>	17,8%	21,3%

Tabel 5: Verdeling stedelijkheid en percentages gebruikt voor weging (n = 7.529)

	% invullers	% Nederland
<i>Score 1 (zeer sterk stedelijk)</i>	19,9%	25,7%
<i>Score 2 (sterk stedelijk)</i>	25,1%	25,9%
<i>Score 3 (matig stedelijk)</i>	19,2%	17,9%
<i>Score 4 (weinig stedelijk)</i>	16,8%	15,6%
<i>Score 5 (niet stedelijk)</i>	15,8%	14,6%